

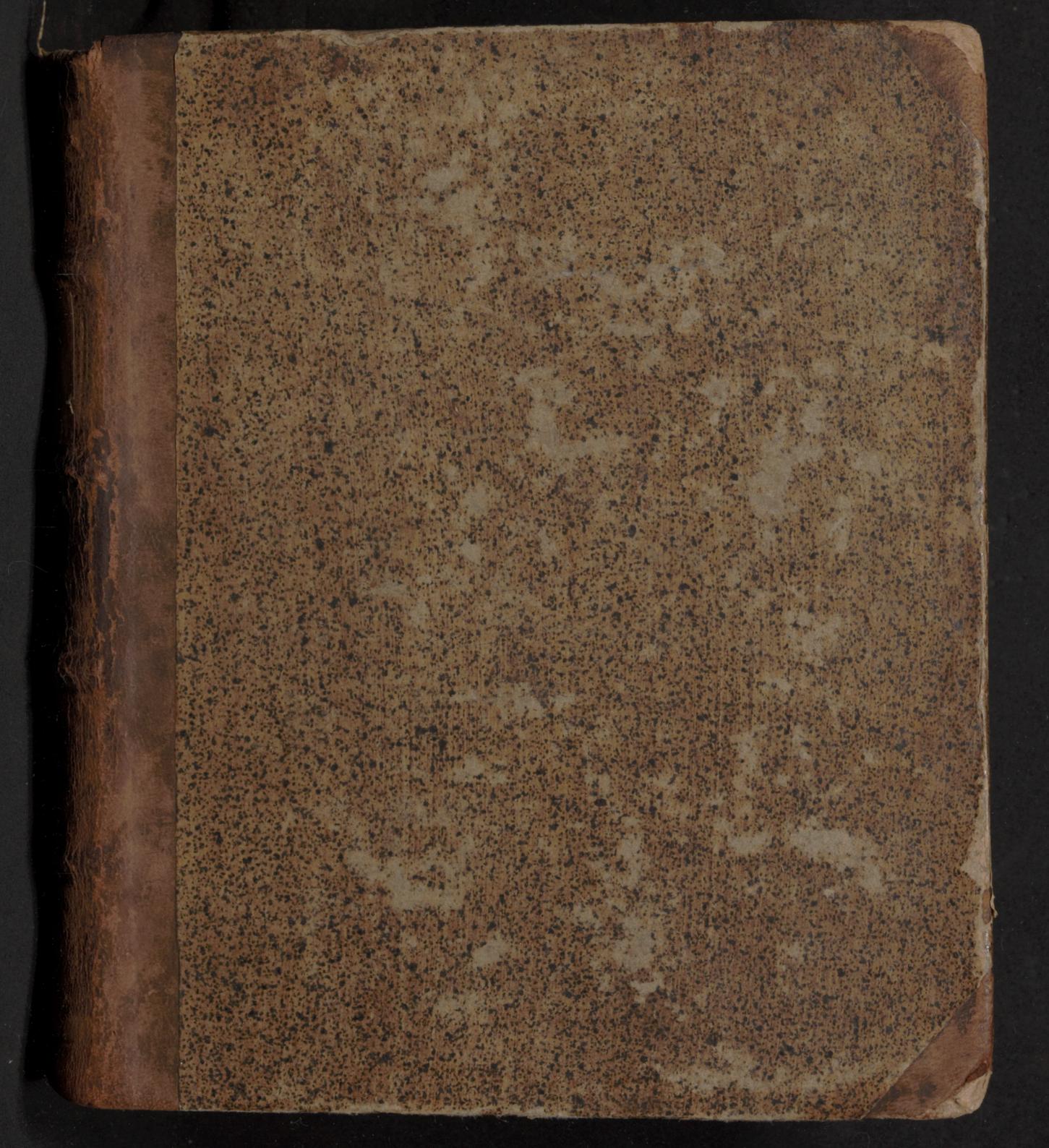
Christi Patientis Esaiae LXIII. Descriptio

Recvsa, [Erscheinungsort nicht ermittelbar]: [Verlag nicht ermittelbar], Anno MDCCXXXI

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn862228654>

Druck Freier Zugang

1327 a.B.
48.6.8.

Fa-1092 (13.)

2.

3. 22

2.

4. 2

19.

5. 7.

1.

25.

17.

16.

15.

8.

33.

29.

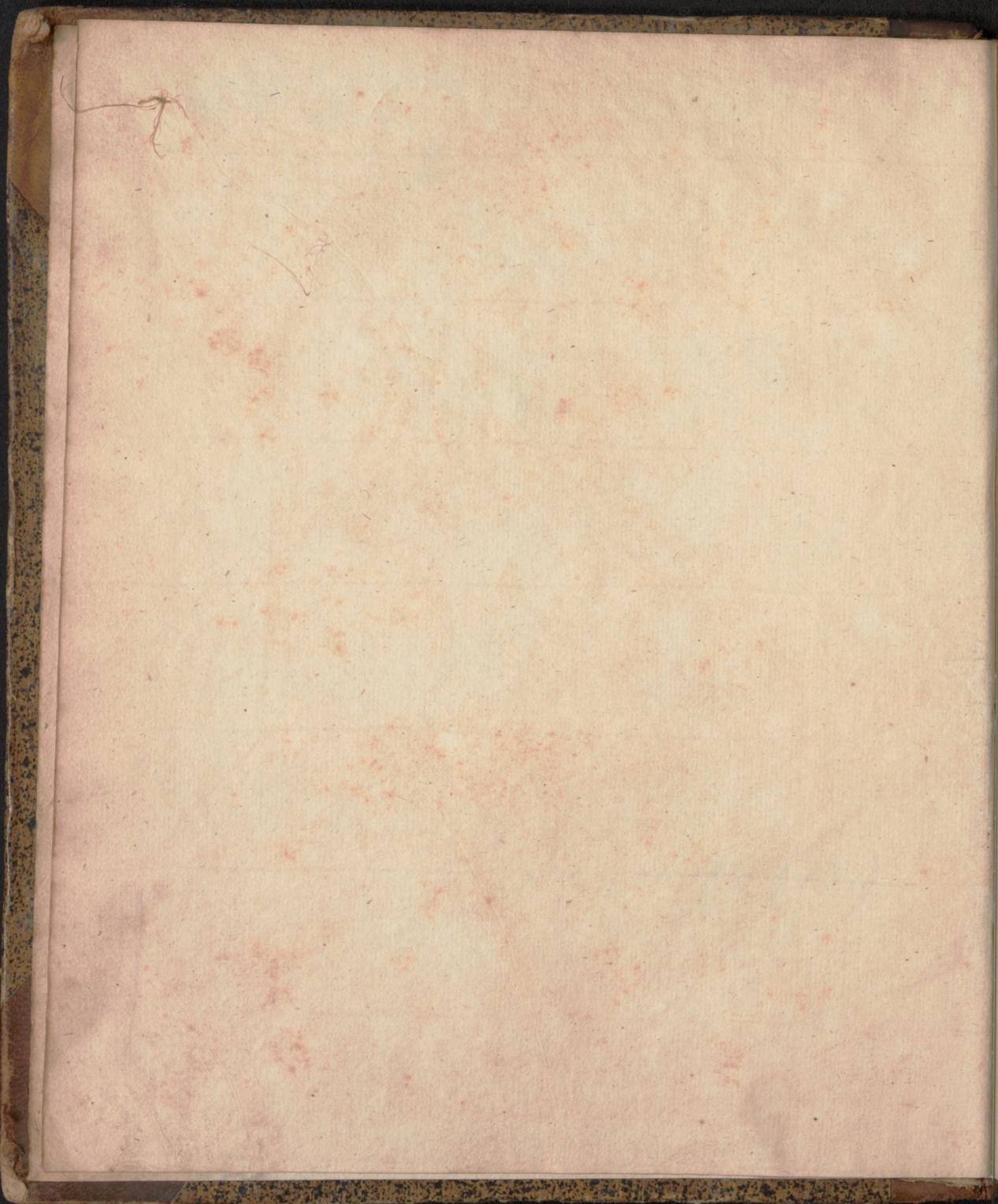
0.

32.

3

1.

1.

2.

3. 22

2

4. 2

19.

5. 4

5.

17.

16.

15.

8.

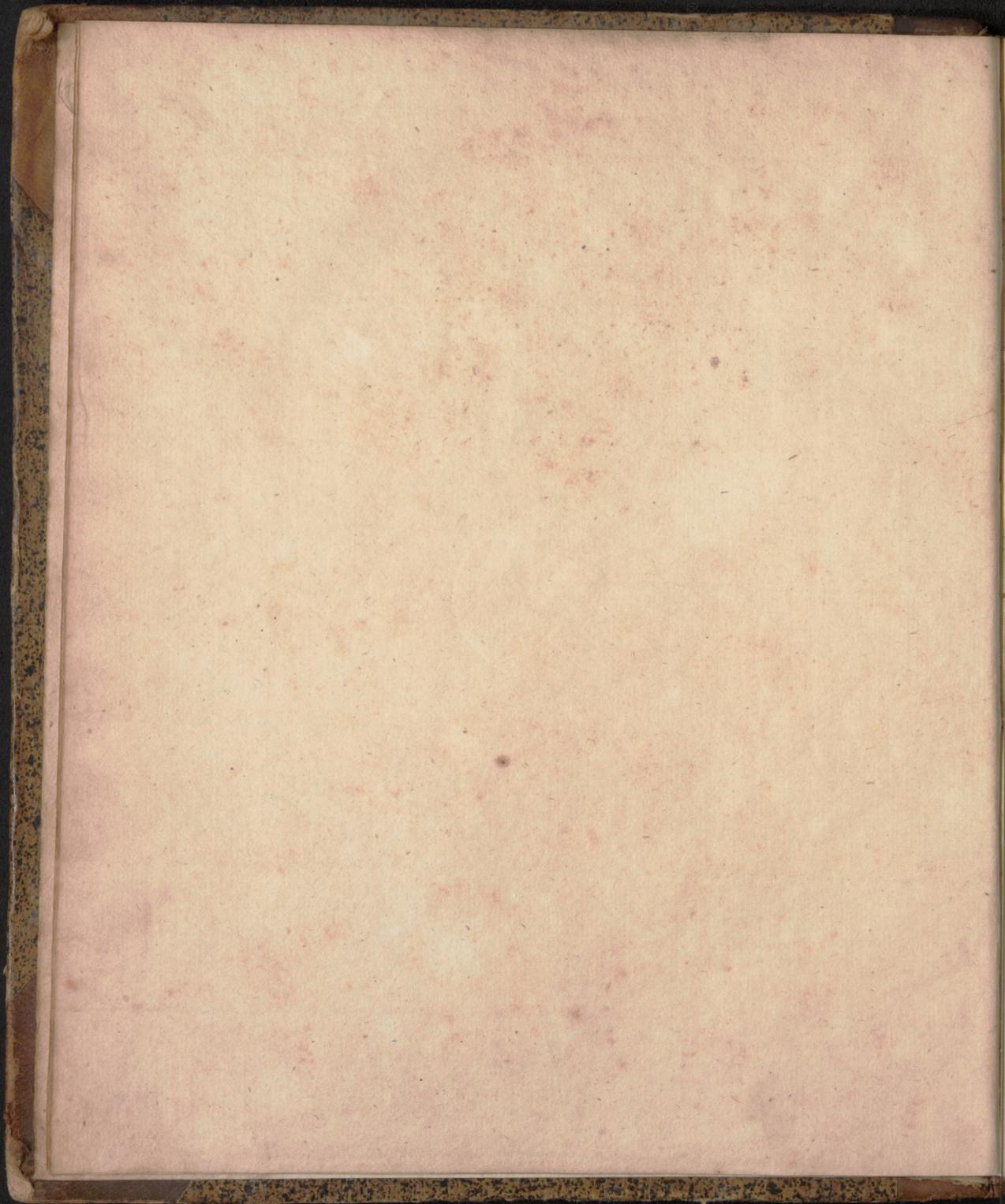
33.

29.

32.

3

1.

2.

3.

2.

4.

19.

5.

1.

2.

17.

4.

16.

15.

8.

33.

29.

2.

32.

3.

1.

VE
Z

EX

C

GY

CO

C

IN NOMINE IESV!
CHRISTI
PATIENTIS

ESAIAE LXIII. DESCRIPTIO

Beschreibung
 des

Seidenten Christi

aus dem ESAIA am 63.

PRAESIDE

DN. WILH. LYSERO

S. S. TH. D. ET P. P. ECCLESIAE
 EPISCOPALIS INGENVAE
 MISNENSIS DECANO

RESPONDENTE

PAVLO PETREIO

SONDERBURGO-HOLSATO

AD PVBLCAM DISQVSIONEM
 D. XXVIII. MARTII

IN AVDITORIO THEOLOGORVM
 PROPOSITA

RECUSA ANNO MDCCXXXI

(4)

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

IN NOMINE IESU
CHRISTI

PATENTIS
ESALIA PAULI RECTORIS

Beschreibung

des
Scheden Schiffs

aus dem ESALIA am 63.

BRASIDE

DN. WILH. LYSERO

S. S. TH. D. ET P. ECCLESIAE

EPISCOPALIS INGENVAE

MISNENSIS DECANO

ASSONDE VIT

PAVLO PETREIO

SONDERSVORGO HOLSATO

AD PARRICIA DISSENTIENDEM

D. MARTINUS

IN AUDITORIO THEOLOGORVM

PROFATA

Ratis anno MDCCXCI

I. N. 7.

CHRISTVS PATIENS

Esa. 63. descriptus.

THESIS I.

Leganter melifluus *Bernhardus* *Serm. 43. in Cantic.* scribit: *Ego fratres ab ineunte mea Conversione pro acervo meritorum, quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum (mirrhæ) colligare, & inter ubera mea collocare curavi, colligatum ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini mei.* Et paulo post ad prophetias de Mysterio passionis progreditur & pergit: *Ipsi laboraverunt & ego in labores eorum introivi. Ego messui myrrham quam illi plantaverunt. Mibi hic salutaris fasciculus servatus est. Nemo tollet eum a me, inter ubera mea commorabitur. Hæc meditari dixi sapientiam: in his justitiæ mihi perfectionem constitui: in his plenitudinem scientiæ: in his divitias salutis: in his copias meritorum.*

II. Alludit ad Salvatoris Verba *Iohan. IV. v. 37, 38.* *In hoc verbum est verum: quia alius est seminans, & alius metens.*

A 2

metens.

25.

26.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

metens. *Ego misi vos metere, quod vos non laborastis, alii laboraverunt, & vos in laborem eorum introistis.* Ad quæ verba ita B. Lutherus noster in *gl. marg.* **Die Propheten haben gesäet i. Petr. 1.** (in exemplari B. Lutheri sunt Latina verba. *Non sibi*) **Sie habens nicht ihnen selber, sondern uns dargethan.** Laboraverunt Prophetæ V. T. & feminaverunt myrrham copiose; sed non sibi. Quamvis enim & ipsi inde salvati sint; scribendi tamen laborem non sibi, sed nostri causa susceperunt: nos per DEI gratiam in labores eorum succedentes, copiosam messem myrrhæ ex omnibus Prophetarum areis colligere possumus.

III. Elegantes myrrhæ surculi cum primis in Viridario *Esaiæ* continentur, digni omnino qui colligantur, fasciculo myrrhæ inferantur, inter ubera nostra collectentur, & cordi applicentur. Qualem etiam illum esse æstimamus, qui *Capite Prophetiæ ipsius LXIII. proponitur*: Censemus enim omnino Spiritum Sanctum *Messiam* ibi in *Passione Victorem* proponere, qui sese talem & oculis Spectatorum exhibeat, & auribus Interrogantium exponat. Vt ita *Dialogismus fit de Messia in passione reportata Victoria.*

IV. Duo ergo, tempori nos accommodantes ex præfente Capite probabimus I. *De Messia* 2. *de reportata in passione victoria* hic agi.

DE PRIMO.

V. Primum, quod probandum sumimus, est, in hoc Capite de Messia Spiritum Sanctum loqui. Contrarium tuetur Calvinus, & qui eum sequuntur, ita ut
Cal-

Calvinus impudenter admodum scribere ausus fuerit: Hoc Caput violenter torserunt Christiani, quasi ad Christum hæc pertinerent, cum Propheta simpliciter de ipso DEO pronunciet, atque fixerunt hic rubicundum Christum, quod sanguine proprio madidus esset, quem in cruce fuderit. Atqui nihil tale vult Propheta. Quod fingendi vocabulum his repetit Marloratus, & tam remotam ac coactam (juxta Calvinum etiam riticulam) interpretationem missam faciendam statuit; namque hoc pacto, juxta Musculum, sensum Prophetæ tam nostri, quam Hebræi mirabili confusione obscurant.

VI. Paræus lib. 2. Cap. 20. pag. 162, 163. contra B. Hunnium, Calvini hoc *εὐκλῆμα* palliare quidem conatur, sed ita ut sibi ipsi non constet, & vi veritatis adactus ista scribere cogatur; torquendi verbum duriusculum non probo: Item: meo judicio & ille Calvinus nimis rigide suam sententiam ab aliis dividit, & iste: Item, vel necessario conjungenda sententiæ sunt minimeque distrabenda, vel ruit præclarum Deitatis Christi argumentum. Fatetur, Victorem eundem apud Johannem esse Christum. Item, Esaiam dicere Jehovam esse Victorem hostium & vindicem Ecclesiæ in Christi persona. Sic idem in Comment. in Apoc. 19. cap. asserit quidem apud Esaiam Cap. 63. v. 3. Jehovam de Idumæis vindictam sumere, sed mox subjungit: Prophetia est de Christo.

VII. AFFIRMATIVA nostra est, quam probamus I. Ex toto Contextu & prophetica loquendi forma, quæ ex ipsa tractatione manifestius quidem patere posset. Vnum vel alterum saltem hic attingamus. VERSV L. Loqui illius est proprie, qui Verbum Jehovæ: sic pulchritudo & robur Messie ex Psalm. 45. adducitur: loqui

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

in justitia est utique, judicare in justitia & percutere terram virga oris sui Esa. 11. v. 4. Confer. Hof. 10. v. 11. Joel. 2. v. 23. Salvatoris titulus cum Epitheto מַגְדָּלַי magni, Christo propriissime convenit. Versu 2. vestimentum ex sanguine uvæ rubrum ex Gen. 49, 11. desumptum. Vers. 3. solitaria torcularis calcatio Act. 4. & Apoc. 19. ad Christum refertur V, 4. dies ultionis a Messia prædicandus Esa. 61. v. 2. ut annus voluntatis Domini ad prædicandum captivis libertatem, qui cap. 62. v. 12. redempti Domini emphatica voce אֲנִי redemit, vindicavit (Confer. Levit. Cap. 25. v. 23. Ruth. 2. v. 19. cap. 4. v. 16. in quibus locis vera ejusmodi redemptionis, liberationis & vindicationis jura describuntur, cum Gen. cap. 48. v. 16. Job. 19. v. 25. Esa. 52, 3.) derivata. Ex quibus omnibus satis liquet, non tantum reliquam Scripturam, sed cum primis Esaiam nostrum sic ut in hoc Capite, ita etiam alibi de Messia loqui consuevisse.

VIII. Probamus 2. ex Contextus coherentia: In aliquot enim antecedentibus Capitibus de Messia ex professo egerat noster Propheta, confer. Esa. 61. v. 1. cum Luc. 4, 21. & ut reliqua omittamus, immediate præcedentis Capituli ultimi versiculi omnino agunt de adventu Messie. Confer. Esa. 53, 4. Cap. 40. 3. & 10. Zach. 9, 9. Nam usque ad extremum terræ audita Vox Domini: Adventus illius, qui ipsa Zionis salus: cujus Merces gratuita semper cum eo; unde redemptorum Domini appellatio oritur: non nisi Messie congruunt. Sic & in subsequente Capite etiam si generalis Ecclesie subjungatur precatio, & nominatim fiat mentio Educationis ex Ægypto, attamen omnino ad spiritualia Messie beneficia habetur respectus, ut statim initium hujus preca-

precationis ostendit, in quo omnia DEI beneficia copulantur, & diferte *Angelus faciei*, qui Messias (*Targum Verbum Domini interpretante*; fuit verbum ejus in redemptionem) nominatur.

IX. 3. *Ex Parallelismo & Harmonia.* Locum Apocalypticum *cap. 19.* nostro omnino parallelum censemus. *Calcatio enim torcularis presentis loci plane singularis est.* *Calcere torcular* in propria significatione habetur. *Nebem. 13. v. 5. Job. 24, 11. Esa. 16, 10.* sed illa hoc loco peregrina. *Metaphorice torcular malitiæ, Joel. 3. v. 18.* producit: *plenum est torcular, exuberant torcularia, quia multa malitia eorum.* Hanc quando Dei judicium punit, dicitur, vel sine mentione personæ *calcari Apoc. 14. v. 20.* vel *Dominum calcere torcular Virgini filiæ Juda. Thren. 1. v. 15.* quod ipsum per Chaldaeos fecit. At solitaria illa uni soli emphatice asserta torcularis calcatio tantum hoc loco habetur, & Apoc. 19. ei æquipollet *ἀνρός* Emphaticum. Vbi etiam sanguine tinctus est, antequam cum hostibus congregetur. Omnino ergo loci plane, paralleli sunt, & particulæ utrobique additæ identitatem subjecti in utroque loco ostendunt. Iam vero Apoc. 19. Christum introduci vel cæco patet. Intuere tantum hunc parallelismum & tanta erit harmoniæ evidentia, ut negari plane nequeat.

Esa. 63.

Quid est iste?

Ego qui loquor in justitia

Loquor

Apoc. 19.

Nomen nemo novit nisi ipse

Fidelis & verax & in justitia

judicat Verbum Domini

Magnus

25.

26.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

Magnus seu Magister Rex Regum Dominus Dominantium
Rubrus in vestimento Circum indutus vestimentum tin-
ctum sanguine
Torcular calcavi solus. αὐτὸς ἴψε calcat torcular.

X. 4. *Ex ipsorum Interpretum consonantia.* Ipse Calvinus fatetur nova sua glossa se a Christianis discedere. Primo ergo Orthodoxos Doctores a nostris stare partibus certum est vel ipso Calvino fantete. Ab antiquissimis enim Patribus Caput hoc de Passione Christi explicatum fuit. *Iustinus Martyr. de verit. Christ. Religion. in Dialogo cum Tryphone T. 2. pag. 206. (Seculo II) Et illud: Tauri pingues circumdederunt me & non est qui adjuvet. Denotavit & a quibus factum est. Ne unus enim quidem mortalium omnium qui suppetias insonti & a peccato immuni ferret, opitulator uni praesto adfuit. Tertullianus (Seculo III.) lib. 4. adversus Marcionem Cap. 40. p. 285. Spiritus propheticus veluti jam contemptibundus Dominum ad passionem venientem carne scil. vestitum, ut & in ea passum, cruentum habitum carnis in vestimentorum rubore designat, concludatæ & expressæ vi passionis tanquam de foro torcularis, quia exinde quasi cruentati homines de vini rubore descendant. Multo manifestius Gen. &c. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uoæ pallium suum: Stolam & amictum carnem demonstrans, & vinum sanguinem: Ambrosius (IV. Seculo) Tom. 1. lib. de Institutione Virginis Cap. 5. pag. 121. Resurrectionem ejus Angeli ignoraverunt, quod significant Versiculi (Ps. 24.) Et in Esaia libro habes: Quis est iste, qui advenit ex Edom, rubor vestimentorum de Bosra. Et utique minus, erat hominem resurrexisse quam virginem*
 par-

parturire. Augustinus (V. Seculo) Serm. 178. de Tempore 5. de Adscens. Adscendebat enim cruoris rubore perfusus, a trophæis victricibus laureatus. Viderunt celites cuncti speciosum vulneribus Christum. Et mox: Hic est ille fœdus in morte, pulcher in Resurrectione, candidus ex Virgine, rubicundus in cruce. Primasius (VI. Seculo) in Apoc. lib. 5. T. 6. Bibliothecæ Patrum, part. 2. p. 190. Semel passus est ad multorum exhaurienda peccata. Hujus vestis sic Isaias quoque habitum memorat: Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bozra. Gregorius Magnus (VII. Seculo) Homilia 13. in Ezechielem: Torcular calcavit solus, quia solus torcular, in quo calcatus est, calcavit, quia sua potentia eam, quam pertulit passionem, vicit, & ex morte cum gloria resurrexit. Paschasius Radbertus (Seculo IX.) in Præfat. in Matthæum: Quare rubrum, ac si diceret, quid est, quod in carne mori voluisti, cum nullum de carne peccatum traxisti? cui ille respondet, Torcular &c. Solus utique torcular calcavit, quia solus mortem, quam pertulit superavit. (Seculo X.) Rudolphus Flaviacensis in Levit. lib. 15. cap. 2. Vestes igitur istæ quas tinctas dixit, non nisi caro Christi accipitur, in qua etiam, eum de tribulatione, quam in terris passus est, resurgendo ascendit, effusi cruoris vestigia reservavit. Possemus plures & ex his ipsis plerisque plura, si opus foret, adducere.

XI. Ipsos Judæos 2do Christi & Salvatoris nostri hostes atrocissimos contra Calvinianos producere possumus: qui licet errent de Persona Messia & victoria ab ipso reportandæ modo, dum per excisionem Imperii Romani a Messia ipsorum hoc exponunt, ut Rab. Sal. Farchi & reliqui: tam cæci tamen non fuerunt, ut

B igno-

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

ignorarent hic singulare aliquid subesse, quod liberationi a Captivitate Babylonica & similibus non congrueret, unde fascinati terrenis opinionibus de corporali adhuc *per Messiam* futura liberatione exponunt. *R. Moses Hadarsam super Gen. Cap. 49.* & in sanguine uvarum indumentum suum, Indumentum Regis Messiae erit sericum rubrum ut sanguis, & erit acupictum de super aliis coloribus. Et ipse erit Caput Israel. Et hoc est, quod dictum est *Esa. 63.* Quare rubrum est vestimentum tuum? & in sanguine uvarum indumentum suum. Sicut dictum est ab eodem Propheta ibidem, & indumenta tua sicut calcantis in torculari.

XII. Tandem tertio ex *Calvianis* proprios focios contra eos producimus. *Pareum* incertum esse supra vidimus. Sic & *Aretius in Apoc. 19.* *Vestitus illius sanguinolentus est, scilicet ex hostibus occisis, quod est boni & strenui Imperatoris ornamentum.* Sic apud *Esa. 63.* ornatur Messias: *Vel sanguinis proprii effusione, hostia enim pro nobis factus est, & in ara crucis humanum corpus, hoc est, vestitum vere sanguine proprio tinxit.* Huc pertinet locus *Gen. 49.* Item reliqua hic adjecta desumpta sunt ex *Psal. 2.* & *Esa. 63.* de torculari calcato. *Tigurini* Bibliis suis hoc Argumentum præmittunt *Capiti 63.* Christum redeuntem in caelos victis hostibus admiratur Propheta. *Tremellius* conjungit *Cap. 63, 64, 65.* *Rudolphus Gualtherus, Piscator* & alii itidem ad Christum referunt.

XIII. ADVERSARIJ plerique Commentatores pro Negativa sua nulla Argumenta proferre consueverunt: provocant ad ipsum Contextus seriem, quæ quomodo pro ipsis faciat, vidimus. *Sculretus in Idea*
Con-

Concionum ita argumentatur: *Ostendimus antecedens Caput loqui de certitudine liberationis populi Judaici ex Babylone: Sequentē vero capite orat ipse Populus, ut expectet illam liberationem DEVS quam primum accelerare dignetur. Dubium itaque non est, Capite hoc intermedio eadem de re sermonem esse. Atque hoc ipsum respondet ad rationem nostram ex Antecedentibus desumptam, falsum nempe esse omnia inde a Capite 40. secundum literam loqui de Christo. Idque putat ex tota Interpretationis ipsius serie patere. Sed respondemus, vel unicum sexagesimum primum Caput falsitatem hujus assertionis demonstrare; nunquam enim concedemus Scultero, in illo literaliter agi de Esaia & typice ad Messiam accommodari posse, cum literaliter Christus id ad se applicet *Luc. IV, v. 21.* & exinde *Matth. XI, v. 5.* sese Messiam esse probet: at ex litera firma surgit probatio. Nec in reductione ex Captivitate Babylonica invenitur gaudium tam magnum, purum & universale ut *versu 2. 3.* describitur, non convenit omnibus redeuntibus elogium *v. 3.* prolatum desolationes seculi *v. 4.* non tunc sed per Christum fuere re ædificatæ, alienorum aggregatio *v. 5.* non tunc sed per vocationem gentium facta. Non fuere omnes Sacerdotes *v. 6.* Sed familia Sacerdotalis a reliquis omnino distincta nec facultates gentium, duplex possessio & æterna lætitia *v. 6. & 7.* ipsis concessa: minime vero fœdus illud perpetuum *v. 8.* cum ipsis erectum.*

XIV. *Idem Scultetus ad tertiam nostram rationem excipit victorem apud Esaiam calcare hostes in ira sua, Christum calcare lacum iræ non suæ, sed omnipotentis. Respondemus 1. Etiam si diversa utrobique concedatur cal-*

B 2

cal-

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

calcatio, non tamen propterea duplicem calcantem fingendum, cum in uno loco per exclusivam, in altero per emphaticum Demonstrativum idem calcans indicetur. 2. Hostes calcare & lacum in quem hostes coniecti calcare non diversa sed plane idem sunt. 3. Ira Christi & ira DEI opponenda non sunt, cum Christus fit verus DEVS. 4. Christus iratus hostibus, calcat lacum iræ divinæ, sic dictum ob iram DEI, quam hostes & promeriti sunt & in illa calcatione sentiunt. 5. Christus patiens ita in primo adventu per passionem vicit hostes, ut per secundum gloriæ adventum ultimus in Resurrectione penitus destruendus 1 Cor. 15. ita calcavit torcular in passione, ut ultimum calcationis complementum additurus sit in extremo iudicio & universalis Resurrectione. Confer. Rom. 16, 20.

XV. Tandem opponit nobis *Sculterus dissensum nostrarium*, dum quidam ad primum, alii ad secundum adventum referunt. Respondemus 1. In illo omnes consentiunt, quod de Christo agat, quod contra ipsos sufficit. 2. Dissensus Interpretum modo non fit Analogiæ fidei contrarius, aut hostibus veritatis arcem prodat, Mysteriorum Scripturæ profunditatem, humanamque infirmitatem monstrat, nec tamen propterea veritas ipsa neganda, sed tanto studiosius inquirenda. 3. Adventus Christi secundus a primo pendet, & complementum alicujus rei ultimum, principium præsupponit. 4. Possunt tamen pleræque sententiæ nostrarium ad sensum principalem reduci. Argumenta Chamieri Tom. 2. lib. 5. Cap. 21. n. 5. ut & Paræi in *Calvino Orthodoxo lib. 2. Cap. 20.* contra Christi passionem sunt directæ, infra ergo recurrent.

DE SECVNDO.

XVI. ALTERVM, quod de argumento Capitis probandum est, agi de *Victoria Christi*, in & per *passionem reportata*. Namque qui de Messia Caput hoc loqui censent, non omnes eodem modo exponunt. De *Judæis* qui ad interitum Imperii Romani per venturum Messiam referunt, approbamus Responsionem *Lyrae b. l.* ita scribentis: *Non prosequor hanc Expositionem, quoniam fundatur super falsum, cum Adventus Christi transferit in præteritum.*

XVII. De Christianis objiciunt nobis diversitatem Explicationum *Calviniani* quidam, quam & *Hieronymus* fatetur in *b. l.* scribens: *Multi nostrorum referunt ad finem mundi, in quo sive carnaliter sive spiritualiter (diversa enim sententia plurimorum est) explenda contendunt. Nec nos eandem negare possumus. Quidam enim exponunt in genere, de quavis Victoria Christi ab hostibus reportata, quam sententiam principalem censet, Viega in Apoc. 19. comment. 50. Sect. 1. Eadem sententia Tremellio placet, ex nostris Tarnovio. Cornelius a Lapide in Apoc. 19. non longe abest. Nonnulli explicant de pænis ab incredula Synagoga sumptis, atque hæc sententia invenitur apud Lutherum in Comment. b. l. Tom. 3. Jenens. Tom. 4. Witteb. Lat. Multi exponunt de Ascensione Christi in cælum post Passionem quæ & communissima est sententia, approbat eam Glossa interlinearis & marginalis apud Lyram Cyrillus, Haymo, Hugo, Dionysius, Ambrosius, Origenes, Hieronymus. Alii ad adventum regium per prædicationem & gentilium conversionem referunt ut Franciscus Forerius b. l. Coræel. a Lapide in Esaiam.*

B 3

Lyra

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

Lyra vero ad destructionem fictitii sui Antichristi Hierosolymis regnaturi applicat in Post. b. l. Marlotus videtur hanc sententiam Luthero attribuere, qui tamen in gl. b. Cap. tantum per applicationem hoc ad sua tempora accommodat. Plerique accipiunt de secundo Christi Adventu, ut Hieronymus in h. l. fatetur, sic de liberatione finali Piscator b. l. interpretatur.

XIIX. Nos statuimus describi Christum in ipsa Passione, & per eam Victorem. Quæ sententia Hieronymi est in Cap. 66. Esa. Comment. ad v. 19. Equo rufo sedebat Dominus ac Salvator humanum corpus assumens, cui dicitur, quare rubra sunt vestimenta tua &c. Equo autem sedebat albo, quando post Resurrectionem immortalis & incorruptum corpus assumpsit. Et Venant. Honorius Fortun. lib. 8. Eleg. 15.

*Qui venit de Edom de Bosra veste cruenta
Pulcher sanguineus candidus atque ruber,
Calcaturus erat qui solus torcular altum
In cruce pensantus membra cruore levans
Vnde sibi mista est stola candida tineta rubore.*

Alii habent *calcaturus erat qui torcularia solus.* Vide etiam dicta Patrum superius allata, quæ pleraque hunc sensum habent. Atque hanc sententiam approbare Tertullianum, Cyrillum & Rupertum Cyprianum, Origenem, Augustinum, Gregorium ipse Cornelius a Lapide fatetur, addens: *Hic sensus non est directus, sed indirectus, sicque recte huic loco adaptari potest, qf. d. Passio fuit torcular Christo, quo ejus sanguis expressus fuit; itaque fuit torcular, quo demones a Christo pressi*

pressi sunt & calcati. Christus enim suo sanguine peperit
Victoriam, fuditque sanguinem hostium, suaque morte ho-
stes occidit.

XIX. Diversæ hæ sententiæ, nostrum quod con-
cernit scopum in tres dispesci Classes possunt. PRIMÆ
illorum est, qui negant literaliter de patiente Christo
hæc intelligenda esse: Sic Blas. Vieg. l. d. Quo loco
(Esa 63.) quamvis quoad literam sermo sit de Christo ac in-
star Regis Victoris, qui propter multitudinem hostium a se
occisorum in prælio totus sanguine tinctus revertitur, ut ex
ipso contextu manifestum est: non desunt tamen qui huma-
nitatem Christi accipiant sanguine in Passione adpersam.
Non longe abest Cornelius a Lapide, quando in Apo-
col: sententiam de sanguine hostili potiore censer,
addens. Nam alluditur ad Esa 63. v. 1. ubi de Christo ho-
stes trucidante dicitur: Quis est &c. Atque hujus sen-
tentia Patroni, quando vel ratione Subjecti identita-
tem concedunt, quod idem sit, qui & sub Pontio Pi-
lato passus & victoriam quam ipsi hic intendunt postea
consecutus: Vel ratione meriti, in Passione Christi di-
gnitatem & efficaciam quærunt; quod liberatio illa de
qua apud Esaiam agitur non possit esse nisi a Deo pro-
pter Christum placato: non possunt simpliciter illos
repudiare, qui ad ipsam Christi Passionem (quam ne
ipsi quidem plane hic excludunt) hoc Caput appli-
cant.

XX. SECUNDA SENTENTIA illorum est, qui li-
teraliter quidem de Christo etiam patiente hicagi cen-
sent, principaliter tamen Victoriam ejus aliquam hic de-
scribi statuunt. Quia in sententia B. noster Lutherus fuit,
qui in supra citatis scholiis in Esa. ad Vocem Circumspexi
hæc

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

30.

31.

hæc notat: *Dicit de Passione sua cum essem in carne nemo me curabat, nemo me suscipiebat, ridebant afflictiones meas. Cum tamen ideo venissem in carnem ut salvare meos, ipsi autem putaverunt me oppressum, sed non sum oppressus. Salvavit enim me Justitia mea, nunc igitur regno & pœnas de Contemptoribus sumo.* Ex quibus verbis Lutheri omnino patet, ipsum quædam in hoc Capite cum primis Vers. 5. literaliter de Christi passione accipere, ut ipsius Autoritas nostræ sententiæ opponi nequeat. Hoc interim ex Hieronymo annotamus, illam esse durioris aliquo modo sententiam, quæ ad ultimum iudicium quædam ex hoc loco refert: *Neque enim fieri potest, ait Hieronymus, quod plerique nostrorum facere nituntur, ut varientur tempore quæ operibus copulata sunt.* Hæc proinde sententia cum nostræ non sit contraria, de ea refutanda non sumus solliciti.

XXI. TERTIA tandem illorum est, qui existimant, si non unice plane & simpliciter, principaliter tamen & præcipue de Passione & Victoria in ipsa passione reportata agi. In qua defendenda sententia præmunitionis loco omnino præmittimus; Statum Exinanitionis & Exaltationis nequaquam confundi, etiamsi asseratur. 1) Humanitatem Christi in ipsa etiam summa Exinanitione ad opus salutis nostræ procurandum concurrisse: hoc enim qui negaret, Mediatoris officium humanitati Christi simpliciter derogaret. 2) humanitatem Christi in operibus Officii Mediatorii non tantum *ανθρωπίνως* sed etiam *ανθρώπινα θεϊκῶς* per actum personalem ex communicata divina virtute peregrisse. Vide Gerhard. *Exeges. de Persona Christi* ff. 283. & alios. 3) Humanitatem Christi in gravissimis etiam passionibus fiduciam
semper

semper retinuisse, atque ita de Victoria certam semper quoque fuisse: adeoque etiamsi moreretur in morte tamen se non succumbere sed vincere certissime sibi persuasum habuisse, quod demonstrant 1. hoc ipsum asserentia Vaticinia, confer. cum priinis *Psal. 22. v. 11. 12. 20. Psal. 16. v. 8.* quæ & similia Salvatori fuere quam notissima. 2. Pugnam præcedentia *Επιθυμια* ex *Psal. 118. v. 26. Matth. 21. 9.* quæ alioqui ridicula, hic certo cognita victoriæ certissima indicia. 3. Clarissima Christi & ante Joh. 2. v. 10. & in ipsa Passione verba, Joh. 14. v. 30. Cap. 16. v. 33. de victoria animum plane indubium demonstrantia: cum primis vero victoriosa ejus *Vox fuit, cum Consummatum est clamavit, & eo ipso mortuus fuit.* 4. Rei ipsius necessitas & evidentia. Nisi enim hanc de Victoria certissimam semper habuisset in tota pugna fiduciam, atque ita semper victor fuisset, eo ipso per pusillanimitatem succubuisset victusque fuisset. Ex quibus omnibus omnino liquet, Christum in gravissima passionis infirmitate sese ut Victorrem gerere & oculis illuminatis ita conspiciendum exhibere posse.

XII. Præmissa hac hypothesi, sententiam nostram *De Christo patiente* literaliter hic agi probamus *I. Ex ipso Contextu.* Quædam enim in illo inveniuntur, quæ non nisi de patiente Christo commode explicari possunt: Vestimenta Christi sanguine respersa quomodo ex Scriptura explicanda infra videbimus, hoc loco ita argumentamur: *Ille victoria in qua Christus sanguine inquinatus de Auxiliatore sedulo circumspexit, illoque non adstante præstupore admirabundus quasi arronitus fuit; non est simplicis omnipotentia, sed illius vir-*

C ruris

25.

2

27.

34.

28.

33.

29.

32.

31.

zatis, quæ simul infirmitatem aliquam adhaerentem habuit, & in qua ipse quoque aliquid passus fuit. At talis Victoria apud Esaiam describitur. Ergo describitur in qua adhuc aliquid passus fuit. Antequam ad probationem accedamus, notamus. 1) Nos præsupponere in hoc Capite de Messia agi, de illis enim qui hoc negant in primo actum Membro. Sed & hoc, non agere nos cum Judæis sed cum Christianis apud quos in confesso Mesiam patiendo vicisse. 2) Proprietatem Phraeos Scripturæ in Prædicato tamdiu retinendam & urgendam, quamdiu ex Scriptura & Analogia fidei constat, Subjectum propriam attribuendi rationem in Prædicatio admittere. *Majorem* proinde quod concernit, nisi quis ad figuratum loquendi modum confugere voluerit eandem concedere cogetur; At quoad *Minorem* de Christo proprie hæc accipi posse, oppido manifestum est. Certe Chamier Tom. 2. lib. 5. Cap. 21. n. 5. Christo magnifice adscendenti vestes sanguine fædatas convenire non putat: patienti ergo rectius quippe proxime convenire rite colligimus.

XXIII. Novum porro Argumentum ex ipso contextu nobis suppeditat *Emphatica illa actionis presentis descriptio*, quæ per Exclufivam fingulare aliquid præfenti Subjecto tribui v. 3. & 5. indicat, Calcavi solus & de populis non est vir mecum, non auxiliator, non fulciens, salvavit mihi brachium meum. Iam vero nulla actio Christo magis propria quam per Passionem facta redemptio. Creatio & similia simplicis Omnipotentiae DEI opera passim soli DEO in Scriptura assignantur. At per Passionem facta redemptio soli secundæ

cundæ personæ appropriatur. Quando excipitur, in ejusmodi locutionibus Scriptura Exclusivam esse accipiendam de causa primaria qua instrumentales non excludat, seu Deus per Magistratum mundum gubernet, per Prophetas miracula edat, per ministros peccata remittat; cum aliique mundum gubernare, miracula edere, peccata remittere solus dicatur; Sic Christum esse Causam principalem ratione Originis & potentia in omni liberatione reliquos ab ipso mitti. Respondemus 1) Nequaquam in illo agendi genere & modo Creaturas cum Creatore concurrere, sed Exclusivam omnino proprie accipiendam esse. 2) Magis proprie Exclusiva suam significationem retinet, si simpliciter omnes creaturas ut in Articulo Creationis excludat, quod etiam & in Articulo Redemptionis omnino fieri debet, ut opus hoc soli secundæ Personæ attribuat. 3) Nec tantum habetur Particula solus, sed diserta remotio omnium hominum: non fuit quisquam de populo mecum, omnium item adjuvantium & fulcientium v. 3. & 5. Tandem totus Contextus monstrat agi de illa vindicta, que Victor hic redemptionem præstitit v. 4. ita ut salutem seipsum prius salvando v. 5. suis afferret; quod certe de nulla alia quam in morte peracta pugna accipi potest. Patent ista clarius ex totius Capitis Analyti, quam, ne Argumentum hoc nimium excrescat, breviter sub finem adjungemus.

XXIV. 2. Ex Contextus Coherencia. Propheta in Capitis præcedentis sine immediate de Christi adventu primo egerat, ipsumque in salutem venturum annunciarat; Jam ergo cum statim de adven-

C 2

entis

25.

2

27.

34.

28.

33.

29.

32.

31.

entis Persona & statu subjungatur Quæstio: utique melius & commodius illa explicari non poterit, quam ut de eodem Adventu primo agat, atque tum vel cæcus palpare poterit, omnia hæc ad patientem referenda esse: Sic subsequens illa Vniversalis ipsiusque etiam Ecclesiæ Israeliticæ gratiarum actio utique beneficium commune concernit, quod certe aliquod beneficium corporale plane esse nequit: quia hæc V. & N. T. Ecclesiæ non sunt communia.

XXV. 3. *Ex parallelis locis.* Ex Mose: ut fonte Prophetarum hanc loquendi rationem desumpsit Propheta. DEVS ipse *Protevangelium* hac calcandi & conterendi formula & quidem ita ut pes calcantis lædendus, & sanguine tingendus sit, promulgavit *Gen. 3.* Jacobus Patriarcha in suo de Christo Vaticinio *Gen. 49.* propius accedit; & *in sanguine uvæ pallium tinctum*, utque calcantis torcular producit: atque ita Passionem Christi inibi describi statuunt *Tertullianus, Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, Cyprianus, Theodoretus* & *Glossa ordinaria.* *Ambrosius lib. de benedict. Patriarch. Cap. 4.* ita illud explicat: *Et in sanguine uvæ amballadium id est Pallium suum b. e. in passione corporis sui, diluit gentes suo sanguine. Et benedixit, quia sicut uva pendit in ligno. Ipse est vitis, ipse est uva, vitis ligno adhaerens.* Vbi nos ad locum *Job. 15.* etiam reducit. Licet vero Jacobi verba quidam ad regnum Christi referant: attamen de spirituali beneficio ad Messiam spectante hoc explicandum esse plerique omnes censent. *Hieronymus in b. l.* huc etiam refert locum *Pf. 68. v. 24. propter ea: secundum assumptionem Carnis & passionem Crucis dicitur.*

citur ad eum: ut intingatur pes tuus in sanguine. Item Cant. 5. porro scribens: Hæc præmissimus, ut cum aliis testimoniis etiam præsens capitulum congruere doceamus. Vnde Et in Cantico dicitur Canticorum: Fratruelis meus rubicundus Et candidus. Rubicundus in Passione, candidus in Resurrectione. Idem Hieronymus in Esa. 66. ad v. 19. 20. adducit locum Zach. 1. v. 8. ita scribens: Equo rufo sedebat Dominus, atque Salvator humanum Corpus assumens cui dicitur: Quare rubra sunt vestimenta tua? Et quis est iste qui ascendit de Edom fulva vestimenta ejus de Bosra? &c. Equo autem albo sedebat, quando post Resurrectionem immortale Et incorruptum Corpus assumpsit. Martinus de Roa lib. 1. singularium Cap. 2. graphice describit, Christum laceris vestibus in pugna pro thorace utentem & adducit locum Zachar. 3. de sordidis sacerdotis vestibus. Nec sine singulari DEI directione factum censemus, quod Christus passionem inchoaturus, ad locum *Gerthsemane* a torcularibus dictum se contulit, quod ipsum nomen nos remittit ad Psalm. 8. cujus titulus עַל הַגְּתִיתִים quod quidam reddunt, *calcantium in torcularii*: in quo Psalmo passio quoque Christi teste Apostolo Heb. 2. descripta continetur. Et postquam opus Redemptionis in passione peractum, etiam si alia torcularis calcatio Apoc. 19. describatur: vestitus tamen qui ante illam calcationem Salvatori jam tum sanguine tinctus tribuitur, optime ad calcationem torcularis in passione, referri potest: quod & ipse *Piscator* agnoscit.

XXVI. 4. Ex Consensu Orthodoxæ Antiquitatis. Qui magno numero, & ex nonnullis etiam verba Thef. X. & XIIX. adducta, quibus addere possemus plures alios.

C 3.

alios.

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

31.

alios Cyrillum Alexandrinum Tom. 5. lib. 5. in *Esaïam*,
Procopium in Esaïam aliosque longe plurimos. Vnum
 ex *Cyrillo Hierosolymitano*, qui ad chlamydem Chri-
 sti coccineam hoc refert tantum addemus: *Rursus*
apud Pilatum cum judicaretur rubeam vestem ferebat:
illic enim posuerunt super illum chlamydem coccineam,
nunquid vero & hoc scriptum est? Dicit Esaïas, quis
est hic progrediens ex Edom, rubrum vestimentum ejus
ex Bosor? Quis alius quam ille qui per contumeliam tu-
lit vestem purpuream. Bosor enim apud Hebræos quid-
dam ejusmodi sonat. Quare sunt rubra vestimenta tua,
& indumenta tua sicut calcantium in torculari. Catech.
13. pag. 429.

XXVII. Contra hanc nostram sententiam obji-
 citur 1. *Vindictam sumi de hostibus terrenis, quibus Cor-*
pora & sanguis certaque regio Edom & Bozra tribua-
tur, quæ spiritibus non conveniunt Luc. 24, 19. Eph. 6.
v. 12. Respondemus 1) nihil usitatius Prophetis esse,
quam sub in volucris rerum terrenarum spiritualia
nobis proponere. In hoc ipso negotio victi in ci-
sterna producentur Zach. 9. v. 10. 11. sic Luc. 11. forti
armato confertur Sathanas, cui armatura detrahenda,
atrium exspoliandum. Confer. Coll. 1. & 2. David
de hac pugna loquens, in ea transfigi caput super ter-
ram multam scribit Psal. 110. v. 6. Ipsa prima de
Christo prophetia Gen. 3. eodem modo eludi possit.
 2) Si omnia proprie forent intelligenda, tantum ad
 Idumæos hæc pertinerent quod ne ipsi quidem con-
 trariæ sententiæ Patroni asserere audent. 3) Statuen-
 dum foret, etiam vestimentum corporaliter tantum
 accipiendum esse, & ita nescio, quæ pugna in qua
 Deus

Deus vestitus apparuerit, fingenda. 4) In citatione dictorum Luc. 24. Eph. 6. egregia fallacia in confusione sermonis proprii & figurati committitur, quae quatuor terminos in Sylogismo patere solet.

XXIIX. II. Rubra esse vestimenta sanguine non ejus cujus erant, sed eorum, qui erant conculcati, quod de Christo quis asseret, quem scimus proprio sanguine non alieno salutem nostram perfecisse, Chamier, Paræus l. d. Respondemus, 1. Rupertus dicit, Christum & calcare & calcatum esse, quod cum Protevangelio congruit. 2. Propheta non dicit simpliciter spargetur sanguis eorum super vestimenta mea, sed victoriam eorum appellat, & de illa duo dicit, quod spargatur super vestimenta, & quod descendere faciat in terram; illud de medio quo victoria reportata, sicut i Joh. 5. v. 4. accipi potest: hoc de ipsorum robore quod per victoriam fuit destructum. 3. Sed esto utrobique de hostili virtute accipiatur. At eo ipso, quo Christus sanguine proprio conspersus fuit, hostilis virtus superata fuit: Ut mortem morte vicit; Ita sanguinis sui effusione, sanguinem hostium (metaphorice sic dictum) profudit, atque ita proprio sanguine proprie rubefactus; hostili quoque rubefactus esse Metaphorice dici potest.

XXIX. III. Agitur de furore ejus, cujus Vestimenta rubra sunt. Aris furor in Christo nullus fuit in primo ejus Adventu. Chamier l. d. Addunt alii, non tam sua excandescencia se fulcivit, quam Patris iram sensit, & quae Christo excandescencia in passione tribui posset, ubi erat metus & horror? Paræus & hoc addit, cum hic victor dicat se calcare hostes in ira sua; Johannes vero dicit, eum calcare lacum furoris DEI omnipotentis victoris personam

not

25.

2.

27.

34.

28.

33.

29.

32.

31.

non obscure discernere. Respondemus, Subordinata non sunt opponenda: Christus in primo Adventu sensit Patris iram, nec iratus hominibus fuit; & tamen hostibus nostris peccato, Satanae, Morti & Inferno infensissimus Adversarius extitit: Sic ob mortem Lazari infremuit & in se ipso turbatus fuit *Job. 11. v. 38.* Et qui non missus est, ut judicet mundum in primo Adventu *Job. 3. v. 17.* iudicium mundi nihilominus, cum per passionem Princeps hujus mundi ejiceretur, esse dixit *Job. 12. v. 38.* Quin & ne quidem hominum Salvator sine pugna, quae certa ratione iram subinfert, esse posset; cum forti & giganti praeda sit eripienda *Esa. 49, 24.* De ira Patris ex Justitia essentiali erga peccatores: & ira filii Redemptoris erga hostes supra actum. Nec ratione diversi temporis diversa hostes calcandi ratio, diversam calcantis personam facit, nisi diversum adventum diversos etiam Christos facere statuas.

XXX. IV. *Christus suo sanguine non contaminat sed purgat; addit Chamier, vestimenta sanguine fadata Christo magnifice adscendenti non conveniunt.* Respondemus 1. Passio mors & sanguis Christi diversimode consideranda sunt, respectu ipsius actus & respectu consequentis effectus: illic ratione patientis, hic ratione eorum pro quibus passus fuit: Priore respectu maledictio *Gal. 3. v. 13.* ei tribuitur, forma & decor ei denegatur *Esa. 53. v. 2. 3.* Posteriore, mundatio eidem convenit 1. *Job. 1. v. 8.* 2. Status Exinationis Exaltationis Statui non est contrarius, sed eundem praecedit. Et nostro scopo sufficit, Christum in priore Statu considerandum esse, in quo ei fordidæ vestes

tes *Zach. 3.* tribuuntur: ut jam non dicamus ipsum *Chamierum* statim postea DEO ipsi hæc vestimenta scodata assignare, quod quomodo ejusdem Majestati conveniat, ipse viderit.

XXXI. V. *Torcular ultionem significat, & non pressuram ejus qui id calcare dicitur, Joel. 3. v. 13. Tbren. 1. v. 15. Apoc. 14. v. 19. 20.* Respondemus, in eo nos consentire, quod ultionem significet, quod non nisi respectu hostium quos divina ira premit, dicatur: sed modus significandi variat pro ratione subjectæ materiæ, quando ultio hostium solius omnipotentæ divinæ opus est, tantum agit, qui ultionem sumit, non vero patitur: quando vero per temperamentum divinæ justitiæ ita vindicta ab hostibus sumitur, ut ipsum ultionis medium in Passione situm sit, hæc illi opponenda non est. Nequaquam enim concedimus, quod Christus in Passione vindictam executus non sit: cum vel maxime tunc dies ultionis fuerit, quando fortem armatum exspoliavit, & per mortem eum, qui mortis habebat imperium, destruxit. *Luc. 11. Col. 2: Ebr. 2.*

XXXII. VI. *Quibus verbis describitur Christus ut victor & Triumphator, illis non describitur patiens: quia differunt ut Antecedens & consequens.* Respondemus 1. nos de illa victoria quæ ad majestaticam Exaltationem pertinet, locum hunc non accipere. 2. potest utraque conjungi, ut vel quoad verba ad passionem antecedenter, quoad victoriam consequenter referantur; vel ut expermanentibus signis antecedens passio conspici potuerit. 3. Imo vero in ipsa pugna semper victor extitit, & in opere Redemptionis perpetuo naturæ divi-

D næ

25.

2

27.

34.

28.

33.

29.

32.

31.

næ potestas etiam in summa Exinanitione se exeruit per ipsam victricem semper humanitatem.

XXXIII. VII. *Per populos non possunt intelligi Diaboli, quia illi non potuerunt ullo modo esse tum Christo, de illo enim tantum recte potest dici privatio, cui competit habitus.* Respondemus 1) in Exclusivis particulis, quæ divinis operibus adjiciuntur, excluduntur omnia quæ extra DEI Essentiam sunt quocunque nomine veniant & quacunque etiam ratione alia considerari possint. Ita ergo & hic excluduntur *tum* adstantes & admirantes sive Angeli sive homines, *tum v. 4.* nominati homines redempti, *tum* conculcati dæmones atque populi *v. 5.* 2) Non sequitur ergo nisi potuissent qui excluduntur aliquo modo esse cum Christo non potuissent etiam excludi ab hac actione; siquidem & *Deut. 32. v. 12.* ab educatione Israelitarum ex Ægypto excluduntur Dii alienigenæ. Ergone aliquo modo potuissent cum Jehova Dii alienigenæ conjugii? 3) Ejusmodi ergo Exclusivæ opponuntur omnibus iis quæ jungi possent si ve in rei veritate sive ex hominum opinione; atque removent non tantum omnia quæ in hac rerum universitate sunt; sed & quæ ab humana ratione confingi possunt.

BREVIS
DISPOSITIO ET EXPOSITIO
IPSIUS CAPITIS.

XXXIV. Ad plenioram declarationem & probationem nostræ sententiæ brevem delineationem ipsius capituli adjiciemus. *Connexionem* desumimus ex præceden-

gemina indicat: *personæ istius passionem*, quam nomine loci *Edom* rubedinem significante (Dan. ii. v. 41. quod ad sanguino lentam passionem accommodata,) indicat: *Et assumptæ Naturæ per Vestem* quoad unionem in genere, nequaquam vero quoad formam & modum unionis, insinuatæ, tum *passibilem qualitatem* quod secundum illam & quidem cum contaminatione quasi ob peccata imputative assumpta *rubefactus sit*: tum *eiusdem qualitaris ad officii applicationem*, nomine *Bozra* itidem a loco desumpto sed rem significatam vindemiam nempe (quæ officii ratio postea plenius exponitur) hic indicante monstrat. 2) *Sublimia* itidem producit *gemina*, de eadem *Persona*, eodem pronomine repetito indicata, sed *secundum humanitatem* sub alio vestimenti insignioris nomine consideratam, cui tribuitur *innocentiam & divinorum Idiomatum communicationem* unde *splendor & decor* ei assignatur: tum *eorundem in officio usurpationem*, *festinum* enim esse operantis est: *robur* operandi modum insinuat: *multitudo* roboris absoluta, infinitam & divinam potentiam monstrat.

XXXVI. RESPONSIO ab ipso Messia ut *Ουρανθεωπιαν* ostenderet, & officii aliquem actum exhiberet, cum Propheta reverentiæ causam in genere in tertia persona questionem proposuisset, profertur Pronomine *primæ Personæ in singulari Ego*, quod ita emphatice prolatum, a DEO adhiberi solet, *Esa. 43. v. 10, 11, 12, 13, 15.* sic ergo & *divinam personam* & numero *unam* in duabus naturis monstrat. *Humana* Natura a Propheta agnita jam descripta fuit: *divina* a personalitate in voce loquendi determinatur, & ostenditur quod hic ipse a Propheta visus sit *DEVS verbum*. Describit porro suum

suum dum *Officium* tum *Effectum*. *Officium Propheti-*
cum monstratur in loquendi actu: *Sacerdotale* in obje-
 cto, quod præfixum D sicuti Deut. 6. v. 7. indicat, &
 justitia nominatur, Christo scilicet propria, & hoc ipso
 adventu promerita: *Regium* in voce D quæ substan-
 tive sumta Magistratum atque Dominum notat. *Effec-*
tum quoque geminum attribuit, *Justitiam* scilicet co-
 ram DEO & *salutem* quoad homines: qui ultimus finis
 in prædicatione præcedente indicatus.

XXXVII. QVÆSTIO SECUNDA ad ipsam Messiam
 jam dirigitur, ut affixa monstrant. Et quærit Pro-
 pheta de Persona satis informatus, jam porro *de ipso*
mirabili modo Salvationis: per adverbium interrogandi
 וּמַדּוּם quare & qua de causa hoc fit, inquirens: Duo vero
 sunt de quibus quærit. 1) *De humanitatis* sub veste
 iterum indicatæ, *passione sanguinolenta*, nomine priore
 repetito; sed ex forma nominis loci proprii, in no-
 men qualitatis commune transposito, & ita priore ex-
 plicato. 2) *De modo officii & salvationis*, iidem no-
 mine proprio altero, per rem ipsam & actionem in ea,
 explicato, & ad humanitatem, sub vestimenti nomine,
rubefactionis modo per sanguinem uvæ expressum de-
 terminato, applicato.

XXXVIII. RESPONSIO *Messia* continuat similitu-
 dinem a vindemia desumptam; & describit *tum origi-*
nem ruboris ex conculcatione tum *conculcationis causam*.
 Quod prius repetit *Subjectum* idem per affixum primæ
 personæ, & per *Exclusivam* ad se solum determinat
 tum *affirmative* absolutæ singularitatis positione, *Solus*
ego; tum *negative* societatis omnis remotione, *non fuit*
quisquam mecum. *Actio* conculcationis ter in-
 venit,

D 3

venitur,

25.

2

27.

34.

28.

33.

29.

32.

31.

venitur, & primo quidem *absolute torculari* jungitur, sine mentione ejus, quod in torculari expressum, quod nos ipsum calcantem esse ut uvam consideratam asserimus, unde & proprio suo ut uvæ sanguine tinctus apparet: Deinde vero eidem *verbo repetito*, & per consimilis significationis verbum explicato, per affixum *aliud objectum*, quia affixum genere a torculari differt, indicat; quod per Ellipsin, ex ipso verbo & agendi modo desumendum, omittitur. *Modus vero agendi* quia per *iram* illamque *in furore* geminato vocabulo auctam, exprimitur; hostile & adversum objectum hic esse ostendit. *Effectus* annexus hoc ipsum indicat: *qui ex parte hostium* quidem *adsperio victoriae eorum* super vestem Christi; quo vel morsus calcanei Christum rubore tingentis; vel hostilis virtutis destructio indicari potest: *Ex parte vero Christi* est omnium indumentorum contaminatio; impura quidem quoad imputationem peccatorum nostrorum ob quæ patiebatur; sanctissima vero in sese & sanctificans quoad suum fructum & effectum.

XXXIX. *Conculcationis causam*, ex posteriore hac bellica & hostili calcatione desumit, per particulam *hinc* indicatam; Illam vero facit duplicem, *unam* desumit *ab hostibus debellandis*, quod *dies*, prædictus scilicet juxta Dei veritatem; *Ultionis* juxta justitiam & severitatem, malitia hostium excitatam, *in corde suo*, tum *juxta sapientiam* divini decreti ab æterno hoc salutis medium ita ordinantis; tum vero *juxta affectum Zelotypum* ipsius Christi, ex amore erga nos homines ultionem de hostibus nostris ita exigentis. Alteram desumit *ab omnibus redimendis* & per elegantem Anthithesin

thesin prioribus tribus membris agendo opponit: *ratione temporis*, illic dies ad executionem; hic *annus* propter durationem ponitur: *ratione actionis* illic ultio per malitiam hostium irritata; hic *redemptio* a seipso profecta per exsolutum pretium, redemptis pure passive se habentibus, & quidem consanguinitatis rationi, quam vox לָמָּא indicat, innixa, unde & per affixum ipsi singulariter vindicatur, producit. *Ratione tandem intentionis*, cui hic parata executio verbo *veniendi* opponitur.

XL. Hanc ipsam Redemptionem per ultionem factam, plenius declarat, & tum *Redemptorem* tum *Redemptionis modum* exponit. Et quoad *Redemptorem* quidem sese solum illum esse probat, per *remotionem* universalem aliorum omnium, & per *appropriationem* totalem sibi suæque virtuti unice assertam. Prius omnimode ut faciat, producit *diligentissimam suam circumspeditionem*, omnia ubique perlustrantem; atque cum illa hic frustranea esset, nec ullum auxilium occurreret, suam ad *stuporem usque admirationem*: *Objectum* quod circumspiciendo quærebat quoad genus humanum perditum *auxiliator* erat, qui per simplicem negativam particulam a tota hac actione removeretur: quoad sese operantem *fulciens* & cooperans, qui itidem per eandem particulam totaliter excluditur. *Posterius* vero ut ostendat, tum *propriam suam* in hac pugna ab hostibus & morte liberationem, sibi soli suoque *brachio* ut causæ efficienti vendicat: tum in *liberatione nostra*, per hanc ipsam pugnam facta, suæ *iræ* & *indignationi*, omne & principium & progressum & finem in *fulciendo* assignat.

XLI. *Redemptionis tandem modum*, quoad rationem pugnae cum iniquis hostibus pro captivis (præsup-

25.

2

27.

34.

28.

33.

29.

32.

31.

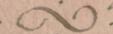
supposita placatione iræ DEI per calcationem torcularis suo proprio uvæ sanguine facta) susceptæ, tribus similitudinibus declarat. 1. *Desumitur a conculcatione*, quæ actio intentissime pugnantium & hostilem potestatem prosterntium esse solet: ejus *objectum* facit *populos*, nempe tota caterva spiritualium hostium, duce antiquo serpente Christum in passione impugnantium Joh. 14. v. 30. hoc nomine venit. *Modum agendi* a sua ira & indignatione, cujus virtus & efficacia modo descripta desumit. 2. *Ab inebriatione* petitur, ubi actio indicat perfecte & ad satietatem usque Messiam hostes percussurum: *Objectum* idem, hostes nempe spirituales, per affixum indicatur. *Modusque* idem repetitur, quod ex calice furoris ejus inebriandi sint. 3. *A dejectione gravium rerum* in terram petitur. Vbi actio ipsa facilitatem involvens, cum sponte sua gravia semel impulsâ terram perant, victoris robur & fortitudinem insinuat. *Terminus* quo dejectiendi sunt hostes terra est: nempe, penitus destruenda & in pulverem usque conculcanda vis hostilis, sicque simul perfectus agendi modus indicatur. *Objectum* denique idem quidem repetitur, sed repetita ex versiculo tertio voce *victoriæ* exaggeratur. Vt ita plene perfecta universalis totalis & finalis per passionem Christi reportata victoria sufficientissime hic descripta habeatur. Vt merito eidem patienti *carmen triumphale* ex Apoc. 5, 12. accinamus: *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem & divitias & sapientiam & fortitudinem & honorem & gloriam & benedictionem, Amen*

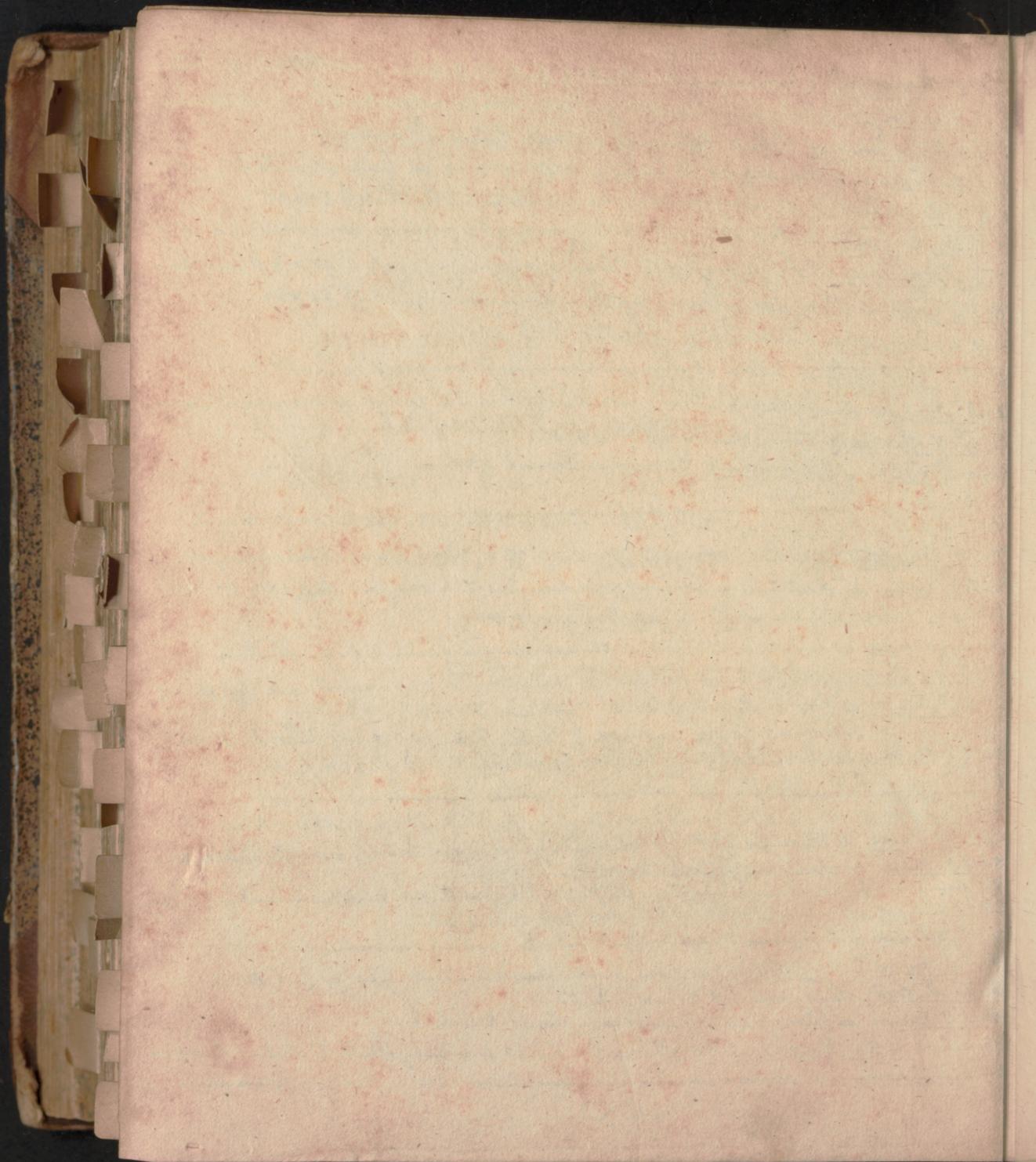
AMEN.

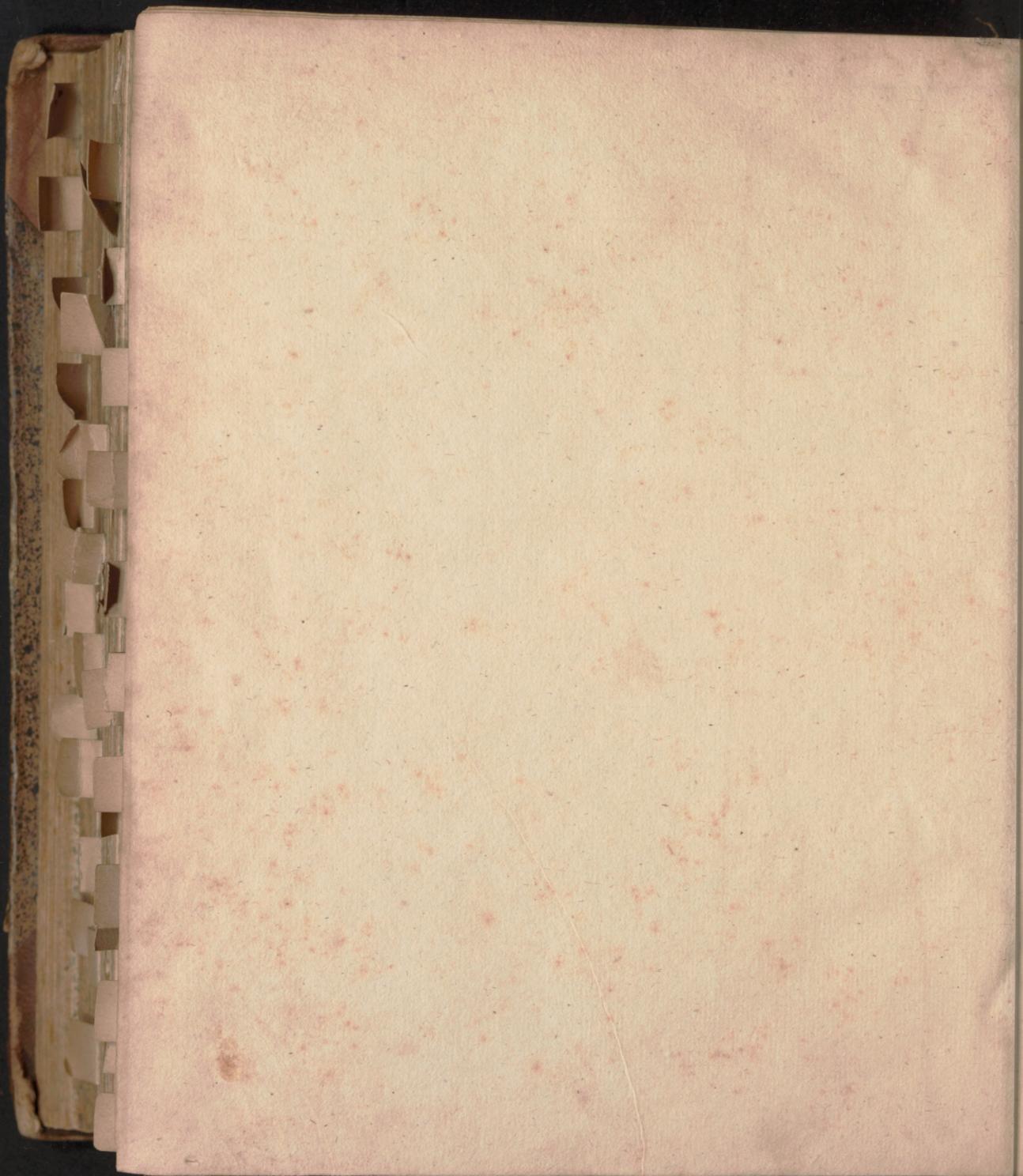
✠ (o) ✠

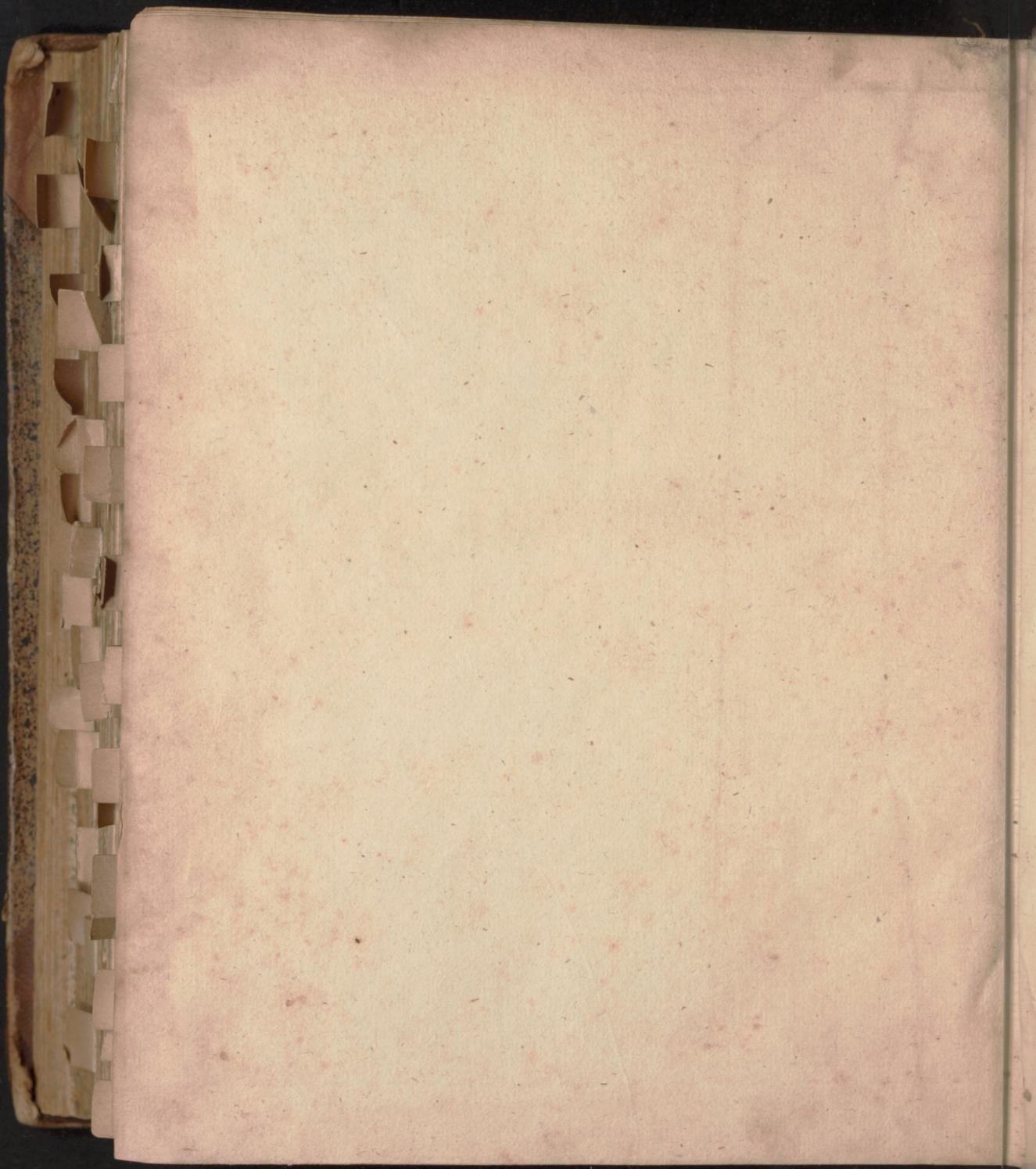
Index

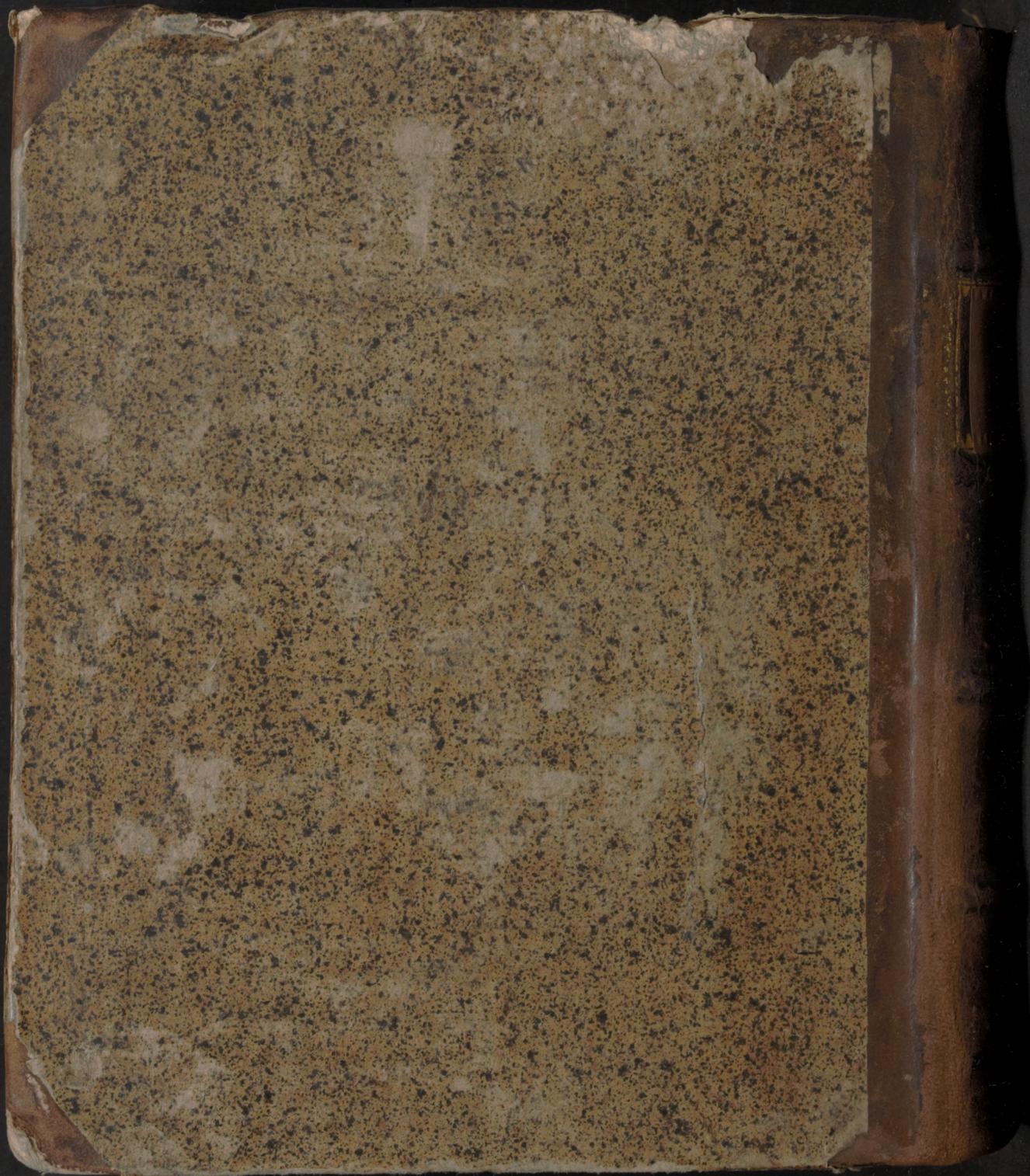
1. G. C. Rosmanni Chronologica Ter. Ez. Hagg. Zach. Efr. & Nchem variis Operati illustrata.
2. E. S. Meintel (J. P. F. A. M. Nageli) de locis quibusdam Tobii, in quibus scribitur maj. luce desiderari.
3. J. S. Weickmanni Tobus Resurrectionis non typus sed professor.
4. J. P. Siepis in C. Tob. XII. 25 formulam D. P. 779 58 de Goole usurpata.
5. E. F. Weinsdorffius de Deo hominis manus obfigurante ad Tob. xxxvii. 7.
6. C. B. Michaelis de Jesu Filio Dei per resurrectione ex mortuis demonstrato ex J. II. 7.
7. J. G. Hufschius (J. P. F. C. Nebenstreitu) de Dissipatione & Confusu J. XVIII. & V. Sam. XII.
8. J. G. Grotius de Deo, pios piorumq. posteros non deprente, ad J. xxxvii. 25.
9. J. J. Bogius de Cultu Dei in silentio, ad J. Lxvi. 2.
10. G. C. Goldschmid de Choro Musico gloriam Christi celebrante ex J. Lxviii. 26.
11. N. Nonnen de Tzipor & Deor symbolis Profelytoru sub Josephate regis qvatoru, ad J. Lxxxix. 4.
12. G. M. Richertz Commentatis ad J. CIII. 5.
13. a. C. F. L. (J. P. F. Wokenii) Diss. prior in Proverb. xxii. 20.
b. Diff. posterior.
14. J. J. Putteri (J. P. F. F. Hebrich) Vindicia Salomonis adversa criminationem Septuaginta.
15. J. Y. Brigidu Dissquisitio: Utrum Salomo Eccl. VII. 2 diem hominis natalem incuset?
16. J. F. Cotta de Rectitudine hominis primava secundum orac. sac. Eccl. VII. 30.
17. J. H. a Selen Summa doctrina e Cohel. XII. 13. 14.
18. C. Thernius de Lilio Saronitico, emblemate sponsa ad illustr. C. Cant. II. 1.
19. W. F. F. Gesner (J. P. F. Cotta) de Gloriosa Majestate Dei triumq. juxta orac. Is. VI. 1-3.
20. Proconium succiji Graminis & Floris. Ep. XL. 6. 7. 8 coll. I Petr. I. 23. 24.
21. J. F. Winter de Vocatione Messie a Patre ad munus mediatoris, ad Ep. XII. 6. 7.
22. P. Petroji (J. P. W. Lijeri) Christi patientis Ep. Lxiii. descriptio.
23. J. G. Rosmann de Sceptro Filii Dei omne lignum spernente, ad Ezech. XXI. 10 & 13.
24. C. H. Falke de Potiori celestis felicitatis gradus piis in serolis Doctoribz promisso, ad Dan. XII. 3.
25. J. A. Pathe in Aquila reliquias interpretationis stipes.
26. J. A. Duhn de Unione Messie ex V. S. Hof. II. 19. 20 delineata.
27. F. B. Betke (J. P. C. G. Hoff) Silius Anosi propheta ex illius vita eruitur.
28. J. G. Zeising (J. P. F. G. Walch) de topua summo sacerdote, Christi typos ex Zach. III. 1. 2.
29. Th. Susoria Messia Malach. I. 2. non indicata.
30. J. H. Becker de spacio fidei conjugalis exemplo, ad Malach. II. 15.
31. a. & b. N. W. C. Sturff (J. P. F. F. Hebrich) de Elia futuro jam manifestato, ad Malach. III. 23. 24.
32. E. S. Ackermanni Messia ad fidem totius legis, Prophetarum ac Hagiographorum illuminata.

* (o) *

27

notas per litteras expressas in Tabul.

ה פ ט ר ו ה

es Iudaei sc. Hispani et Germani non
easdem sectiones ex Prophetis, ideoque
ne Haphtaroth eadem sectio bis repetitur:
na saepe elegerunt Iudaei Germani, aliam
ani. Propterea saepe haec nomina Ger-
et Hispanorum hebraice in tabula illa
rimuntur.

Paraschae

inueniuntur

VI, 9.	XII, 1.	XVIII, 1.
, 1.	XXV, 19.	XXVIII, 11.
I, 4.	XXXVII, 1.	vxXXI, 1
XIII, 18.	XXXXVII. 28.	
VI, 2.	X, 1.	XIII, 17.
, 1.	XXI, 1.	XXV, 1. XXVII, 20.
II. XXXV, 1.	XXXVIII, 21.	

D 2

I 170

